

पर्यटन विभागामार्फत सन २०२५-२६ या वित्तीय वर्षात आयोजित करण्यात येणाऱ्या संभाव्य महोत्सवाच्या दिनदर्शिकेमध्ये “श्री.तुळजाभवानी देवी शारदीय नवरात्र महोत्सव” या महोत्सवाचा समावेश करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक : टिडीएस २०२५/०६/प्र.क्र.१२/पर्यटन-३,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १५ सप्टेंबर, २०२५

वाचा :- १. शासन परिपत्रक क्र.टिडीएस २०२५/०६/प्र.क्र.१२/पर्यटन-३, दि.२०.०८.२०२५
२. जिल्हाधिकारी, धाराशिव यांचे पत्र क्र.जिनिस/धा/श्रीतुभ/२०२५/पव्य/ १११५,
दि.१२.०९.२०२५

प्रस्तावना :-

तुळजापूरात महाराष्ट्रातील साडेतीन शक्तीपीठांपैकी एक पीठ म्हणजेच श्री तुळजाभवानी आई अंबाबाई चे प्रसिध्द असे प्राचीन मंदिर देशभर प्रसिध्द आहे. आई तुळजाभवानी देवीकडून छत्रपती शिवाजी महाराजांना भवानी तलवार देण्यात आल्याबाबतची आख्यायिका प्रसिध्द आहे.

शारदीय नवरात्र महोत्सवाच्या या १० दिवसात या ठिकाणी महाराष्ट्रासह कर्नाटक व तेलंगणा राज्यासह देशातील विविध भागांमधून सुमारे ५० लाख भाविक दर्शनासाठी येतात. या काळात तुळजापूर शहर धार्मिक, सांस्कृतिक आणि सामाजिक रंगांनी न्हाऊन निघते. श्री.तुळजाभवानी आई अंबाबाई देवतेवरील भक्ती भाव जागृत ठेवून तुळजाभवानी मातेवरील गोंधळी गीत, भजन, नृत्य, शास्त्रीय व लोकसंगीत अशा विविध प्रकारच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन महोत्सवाचा केंद्रबिंदू असतो. यामध्ये महाराष्ट्रातील तसेच राष्ट्रीय स्तरावरील ख्यातनाम कलाकार सहभागी होत असतात. त्यानुषंगाने स्थानिक कलावंताना प्रोत्साहन देऊन नवरात्रात १० दिवस विविध उपक्रम घेण्यात येतात.

श्री क्षेत्र तुळजाभवानी देवी मंदिर तुळजापूर येथून थोड्याच अंतरावर नळदुर्ग किल्ला, तेर येथील संत गोरोबा काका प्राचिन मंदिर, येरमाळा येथील येडेश्वरी मंदिर, येडशी येथील रामलिंग अभयारण्य, परांडा भुईकोट किल्ला इ. पर्यटनाच्या दृष्टीने प्रेक्षणीय अधी धार्मिक व पर्यटनस्थळे आहेत. येरमाळा येथील येडेश्वरी देवीला आई तुळजाभवानीची धाकटी बहीण म्हणून संबोधले जाते. त्यामुळे तुळजापूर येथे येणारा भाविक येरमाळा येथील येडेश्वरी देवीचे दर्शन अवश्य घेतो.

२. राज्यातील पर्यटनाला चालना देऊन राज्यातील पर्यटनस्थळांची राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवर व्यापक प्रमाणावर प्रसिध्दी व प्रचलन करून देशी - विदेशी पर्यटकांना मोठ्या प्रमाणावर आकर्षित करण्यासाठी पर्यटन विभागामार्फत सन २०२५-२६ या वित्तीय वर्षात आयोजित करण्यात येणाऱ्या महोत्सवाची दिनदर्शिका उपरोक्त वाचा क्र.१ येथील शासन परिपत्रकान्वये प्रसिध्द करण्यात आली आहे.

३. श्री.तुळजाभवानी देवी शारदीय नवरात्र महोत्सवाच्या माध्यमातून राज्याच्या पर्यटनात्मक प्रसिध्दीची असलेली अधिकची पर्यटन क्षमता विचारात घेऊन, पर्यटन विभागामार्फत तयार करण्यात आलेल्या

दिनदर्शिकेमध्ये “श्री.तुळजाभवानी देवी शारदीय नवरात्र महोत्सवास” राज्याच्या प्रमुख महोत्सवाचा दर्जा देण्यात येऊन, सदर महोत्सवाचा प्रमुख पर्यटन महोत्सवात समावेश करण्याचे प्रस्तावित होते.

परिपत्रक :-

जिल्हाधिकारी, धाराशिव यांनी प्रस्तावित केल्यानुसार “श्री.तुळजाभवानी देवी शारदीय नवरात्र महोत्सवास” राज्याच्या प्रमुख महोत्सवाचा दर्जा देण्यात येऊन सदर महोत्सवांचा पर्यटन विभागामार्फत सन २०२५-२६ या वित्तीय वर्षात आयोजित करण्यात येणाऱ्या महोत्सवाच्या दिनदर्शिकेमध्ये खालीलप्रमाणे समावेश करण्यात येत आहे:-

अ) प्रमुख पर्यटन महोत्सव (सन २०२५-२६)

अ.क्र	विभाग	महोत्सवाचे नाव	जिल्हा	उपक्रम (Activity)	कालावधी
१९	छत्रपती संभाजी नगर	श्री.तुळजाभवानी देवी शारदीय नवरात्र महोत्सव	धाराशिव	१. स्थानिक लोककला, लोकनृत्ये, आई अंबाबाईचे गोंधळी गीत, भारुड, जाखडी, इ. २. सांस्कृतिक कार्यक्रमात गोंधळ, भजन स्पर्धा, किर्तन इ. ३. महाराष्ट्र पर्यटन संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर व YouTube चॅनेलवर प्रक्षेपण. ४. धार्मिक विधीबरोबरच राष्ट्रीय व प्रादेशिक पातळीवरील सुप्रसिद्ध कलाकारांचे सांस्कृतिक कार्यक्रम. ५. प्रबोधनपत्र विविध कार्यक्रमाचे आयोजन ६. भव्य लोकसंगीत मैफल, ३०० ड्रोनव्दारे नवरात्र थीम लाईट शो. ७. विविध स्पर्धा आयोजित करून त्यामध्ये जबाबदार व शाश्वत पर्यटन यावर चित्रकला व्याख्याने तसेच मॅरेथॉनचे आयोजन ८. पर्यटन संचालनालयामार्फत फॅम टूर्सचे आयोजन करणे. ९. पर्यटन विषयक कॉन्क्लेव्ह / फेअर / इव्हेंट आयोजन	दि.२२ सप्टेंबर ते दि.०२ ऑक्टोबर, २०२५ (घटस्थापना ते दसरा)

०२. अटी व शर्ती :-

- सदर महोत्सवाच्या आयोजनाबाबत पुढील आवश्यक सर्व कार्यवाही पर्यटन संचालनालयाव्दारे जिल्हाधिकारी, धाराशिव यांचेशी समन्वय साधून पार पाडण्यात यावी.

- २) सदर महोत्सवाचे थेट प्रक्षेपण महाराष्ट्र पर्यटन विभागाच्या / पर्यटन संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर व पर्यटन संचालनालयाच्या YouTube चॅनेल वर करण्यात यावे.
- ३) सदर महोत्सवाकरीता महाराष्ट्र पर्यटनाचा लोगो वापरणे, तसेच इतर गैरवित्तिय सहकार्य पर्यटन संचालनालयामार्फत उपलब्ध करून देण्यात यावे.
- ४) सदर महोत्सवाची यथोचित प्रसिध्दी पर्यटन संचालनालयामार्फत (मराठी व इंग्रजी भाषेत) करण्यात यावी.
- ५) सदर महोत्सवाचे आयोजन व पर्यटनात्मक प्रसिध्दीबाबत पर्यटन संचालनालयामार्फत प्रेस नोट मराठी व इंग्रजी या दोन्ही भाषेत निर्गमित करण्यात यावी.
- ६) धाराशिव जिल्ह्यातील महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाच्या पर्यटक निवासातील पर्यटकांना सदर महोत्सवात सहभागी होण्याबाबत महामंडळामार्फत अवगत करण्यात यावे.
- ७) सुप्रसिध्द म्हैसूर दसरा महोत्सवाची प्रसिध्दी कन्नड व इंग्रजी या दोन्ही भाषेत केल्यामुळे देश-विदेशी पर्यटकांच्या संख्येत झालेली वाढ लक्षात घेता, याच धर्तीवर सदर महोत्सवात आयोजित करण्यात येणाऱ्या सर्व उपक्रमांची प्रसिध्दी देखील मराठी व इंग्रजी या दोन्ही भाषेत करण्यात यावी, जेणेकरून पर्यटनवृद्धीचे उद्दिष्ट साध्य करता येईल.

३. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०९१५१२०७३३१९२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष जया विठ्ठल रोकडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. राज्यमंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. प्रधान सचिव, पर्यटन यांचे स्वीय सहायक
७. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
८. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.
९. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
१०. महालेखापाल (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा), मुंबई.
११. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१२. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई.
१३. विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर
१४. जिल्हाधिकारी, धाराशिव
१५. उप संचालक, पर्यटन संचालनालय, प्रादेशिक कार्यालय छत्रपती संभाजीनगर

१६. वरिष्ठ व्यवस्थापक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, छत्रपती संभाजीनगर
१७. जिल्हा नियोजन अधिकारी, धाराशिव
१८. जिल्हा कोषागार अधिकारी, धाराशिव
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२१. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई.
२२. वित्त विभाग (का.व्यय-१५/अर्थ-११) मंत्रालय, मुंबई.
२३. सामान्य प्रशासन विभाग, का.३४
२४. अवर सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग (अर्थसंकल्प शाखा), मंत्रालय, मुंबई.
२५. निवडनस्ती (पर्यटन-३)
